

Barbara Cyrek <https://orcid.org/0000-0002-3270-6548>

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński
cyrek.barbara@gmail.com

INTERNETOWE NORMY KOMUNIKACYJNE. SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ PT. „DYSKURSY INTERNETOWE A NORMA”, ŁÓDŹ, 7–8 CZERWCA 2021

Komunikowanie w sieci charakteryzuje się własną specyfiką. Internetowe wypowiedzi stanowią źródło wiedzy na temat współczesnych form komunikowania, zmian społecznych i kulturowych, a także przemian języka, które dokonują się między innymi w związku z upowszechnianiem się coraz nowszych technologii komunikacyjnych.

Dyskursy internetowe nie są jednak łatwym materiałem do analizy. Internauci stosują rozmaite skróty – nie tylko w celu przyspieszenia tworzenia wiadomości, ale również w nawiązaniu do różnych tematów czy wypowiedzi innych osób. Pojawiające się błędy nie zawsze stanowią o kompetencjach nadawcy – mogą wynikać z przyjętej normy, a wówczas ich dekodowanie wymaga wiedzy badacza. W języku internetowych wypowiedzi nie brak ponadto odwołań do szeroko rozumianej kultury internetu, która dodatkowo cały czas ewoluuje.

Konieczność badania internetowych norm komunikacyjnych oraz wyzwania metodologiczne związane z takimi analizami były przedmiotem ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Dyskursy internetowe a norma” zorganizowanej w dniach 7–8 czerwca 2021 roku przez Zakład Współczesnego Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej i Logopedii na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Konferencja została zorganizowana online na platformie MS Teams. Dwudniowe obrady były okazją do wymiany myśli zarówno dla doświadczonych profesorów, jak i doktorów czy studentów.

Konferencja rozpoczęła się obradami plenarnymi. Reprezentująca Uniwersytet Śląski prof. dr hab. Małgorzata Kita wygłosiła referat zatytułowany „Żyjąc w internetach z językowo-komunikacyjnymi normami, zasadami, regułami...”. Na co dzień posługujemy się terminem „internet” w liczbie pojedynczej, mimo że „internet” każdego użytkownika wygląda nieco inaczej. Architektura algorytmiczna – choć taka sama dla wszystkich użytkowników danej przeglądarki, wyszukiwarki czy platformy społecznościowej – za sprawą profilowania pokazuje użytkownikom różne treści, ponieważ sami użytkownicy są różni. Podobnie wygląda kwestia netykiety, która nie funkcjonuje jako jeden obowiązkowy dla wszystkich zbiór standardów. Różne platformy wprowadzają własne zasady, a dodatkowo poszczególne grupy lub społeczności mają aplikować obowiązujące we własnym gronie normy.

Następnie dr hab. Katarzyna Kłosińska, prof. Uniwersytetu Warszawskiego, popularyzatorka normatywnej polszczyzny, zaprezentowała koncepcję „archipelagu normatywnego”. Czarny humor w internecie był przedmiotem wystąpienia prof. dr hab. Aliny Naruszewicz-Duchlińskiej z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Czarny humor może pełnić wiele funkcji, w tym agresywną, seksualną, społeczną, obronną i intelektualną. Choć jest na co dzień obecny w komunikacji internetowej, stanowi niezwykle trudny obszar badawczy. Referat zawierał nie tylko teoretyczne ramy analizy, ale również interesujące przykłady stosowania form humorystycznych w komunikacji internetowej.

Dr hab. Marta Wójcicka, prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, wygłosiła prezentację zatytułowaną „Przekroczenie normy językowej w memach internetowych jako strategia perswazji”. Mem internetowy jest dziś jedną z najpopularniejszych form komunikacji wizualnej w internecie. W ich tworzeniu często wykorzystywany jest zabieg przekroczenia normy językowej. Profesor Wójcicka przedstawiła to zagadnienie z punktu widzenia przyjętych przez internautów strategii perswazyjnych.

Obrady plenarne zakończyło wystąpienie dr hab. Magdaleny Steciąg, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego, poświęcone roli, jaką algorytmy mediów społecznościowych odgrywają w polaryzacji użytkowników. Na przykładzie Grety Thunberg została omówiona relacja algorytmów oraz norm retorycznych wystąpień publicznych. Odbywające się w czasie obrad plenarnych dyskusje poruszyły wiele zagadnień związanych nie tylko z normą językową, ale również z etyką mediów.

Po obradach plenarnych odbyły się dwie sesje naukowe. Reprezentujący Uniwersytet Warszawski dr hab. Krzysztof Kaszewski opowiedział o poziomach i normach komunikowania w czasie streamowania gier wideo. Zwrócił szczególną uwagę na czat i obowiązujące w różnych społecznościach zasady dotyczące stosowania wulgaryzmów. Zasady te, jak zauważył prelegent, mają formę raczej zaleceń niż konsekwentnie egzekwowanych przepisów. Barbara Cyrek z Uniwersytetu Jagiellońskiego również poruszyła temat streamingu gier wideo. Przedstawiła statystyki dotyczące stosowania form grzecznościowych w donacjach internetowych na przykładzie transmisji wybranego youtubera. Dr Katarzyna Doboszyńska-Markiewicz

oraz Martyna Boch z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego przedstawiły zagadnienie „memoblędów”, czyli celowych przekroczeń normy językowej. W prezentacji zostały omówione przykładowe „memoblędy” oraz sposoby ich dekodowania. Reprezentująca Uniwersytet Łódzki Aleksandra Kujawiak w swoim referacie pochyliła się nad problematyką dysfemizmów w dyskursie internetowym, na przykładzie portali wPolityce.pl oraz Newsweek.pl.

Ostatnia sesja pierwszego dnia konferencji poświęcona była zagadnieniom edukacji zdalnej. Dr Mariola Bartusek omówiła ten problem na przykładzie zdalnego nauczania pielęgniarstwa, wskazując na wady i zalety uczenia online w przypadku tej dyscypliny. Wyzwania i perspektywy komunikacji zdalnej w kształceniu językowym były przedmiotem referatu Anity Skóry z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.

Na drugi dzień konferencji zaplanowano cztery sesje naukowe. W programie pierwszej z nich znalazły się referaty korespondujące z pierwszym dniem konferencji, a poświęcone zagadnieniom humoru, dyskusji zdalnej oraz błędów. Na przykładzie audycji *Poranek Radia TOK FM* dr hab. Edyta Pałuszyńska, prof. Uniwersytetu Łódzkiego, opowiedziała o wpływie zdalnych form komunikowania na radiowe dyskusje publicystyczne. Referat o aksjologicznych aspektach humoru w młodości internetowej przygotowali dr hab. Anna Wileczek, prof. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego oraz mgr Piotr Raczyński z tegoż Uniwersytetu. Reprezentująca Uniwersytet Jagielloński mgr Martyna Szczepaniak przedstawiła niezwykle interesujący z punktu widzenia nauk o komunikacji społecznej i mediach problem gatunków internetowych. W swoim referacie omówiła zagadnienie miejsca błędów w opisie tychże gatunków.

W kolejnych dwu sesjach poruszono wiele problemów ciekawych zarówno z perspektywy językoznawczej, jak i medioznawczej i komunikologicznej. Przedmiotem referatów w tych sesjach były: internetowy dyskurs sportowy (dr hab. Beata Grochala, prof. Uniwersytetu Łódzkiego), propagowanie poprawnej polszczyzny w serwisie YouTube (dr Katarzyna Burska, Uniwersytet Łódzki), a także formuły grzecznościowe stosowane w tematycznych grupach dyskusyjnych na Facebooku (dr Joanna Ginter, Uniwersytet Gdański). Mgr Agnieszka Banach z Uniwersytetu Łódzkiego przygotowała referat poświęcony relacji normy ortograficznej oraz nazw blogów. Po raz kolejny na konferencji poruszony został problem intencjonalnego przekraczania normy językowej, czyli „błędów” będących w rzeczywistości zamierzonymi działaniami. Zagadnienie internetowego języka sportu powróciło przy okazji prezentacji mgr Beaty Kacperskiej z Uniwersytetu Łódzkiego, która pochyliła się nad zagadnieniem tytułów odcinków wideoblogów sportowych. W programie znalazły się również referaty reprezentujących Uniwersytet Warszawski mgr Anny Pilińskiej – „Nie tylko urzędas. O słowotwórczych sposobach wartościowania samorządowców i pracowników administracji”, oraz Dominika Puchały – „Lewicowe grupy na portalu Facebook a «TERFy», «SWERFy» oraz inkluzywne zaimki, czyli o tym, jak internetowa lewica (pozytywnie) zmienia język mediów i nasz”.

Ostatnia sesja naukowa poświęcona została przemianom zachodzącym w polskim języku internetowym. Dr hab. Małgorzata Bortliczek z Uniwersytetu Śląskiego poruszyła zagadnienie interpunkcji. Dynamikę języka na przykładzie wybranych konstrukcji składniowych omówiła dr hab. Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz, prof. Uniwersytetu Łódzkiego.

Konferencja naukowa „Dyskursy internetowe a norma” stała się okazją do wymiany doświadczeń przedstawicieli rozmaitych dyscyplin, w tym językoznawców, medioznawców i praktyków nauczania zdalnego. W wydarzeniu wzięło udział kilkudziesięciu prelegentów reprezentujących ośrodki naukowe z całego kraju. Organizatorzy podjęli udaną próbę stworzenia przestrzeni do wymiany myśli i wyników badań empirycznych, a także podzielenia się wątpliwościami i wyzwaniem, jakie stoją przed badaczami internetu i badaczami języka w ogóle. Różnorodne wystąpienia dotyczące języka i komunikowania online dostarczyły ram interpretacyjnych dla dwóch zjawisk: (1) wpływu dyskursów internetowych na współczesną normę językową i komunikacyjną, oraz (2) kształtowania się norm zachowań komunikacyjnych w rozmaitych typach internetowych dyskursów.